

Svenskarna tror att de är fattigare än vad de är

Svenska Dagbladet den 28 september 2014

I ett internationellt perspektiv ligger vi svenskar långt till vänster i våra politiska åsikter. Jämfört med medborgare i till exempel USA vill vi ha en starkare stat och vi ser gärna att mer resurser omfördelas från dem som tjänar mer till dem som tjänar mindre. Men hur välinformerade är vi när de här politiska preferenserna skapas? Det undersöker jag tillsammans med mina medförfattare David Seim och Mounir Karadja i en uppsats som ges ut av Institutet för näringslivsforskning (IFN) i morgon.

I maj 2011 skickade vi, i samarbete med Statistiska Centralbyrån (SCB), ut en enkät till ett representativt urval av 4 500 svenskar över 18 år. I enkäten bad vi de svarande ange var de befinner sig i inkomstfördelningen, det vill säga hur många svenskar som de tror är rikare och fattigare jämfört med dem själva. Eftersom SCB länkade enkätsvaren till data med information om inkomst från Skatteverket kunde vi sedan avgöra huruvida en person hade en korrekt uppfattning om sin position i inkomstfördelningen eller inte.

Det visade sig att de allra flesta hade fel: fler än 7 av 10 av de svarande feluppskattade sin relativa inkomst med mer än 10 procentenheter. Av dessa så var det hela 92 procent som underskattade sin position medan bara 8 procent överskattade sin relativa inkomst. Vår enkät visar alltså att en övervägande majoritet av svenskarna tror att de är fattigare, jämfört med andra svenskar, än vad som egentligen är fallet.

Tre månader senare skickade vi en ny enkät med frågor om politiska preferenser till dem som svarat på den första enkäten.

Vi valde slumpmässigt ut hälften av dessa och informerade dem om var de faktiskt befinner sig i inkomstfördelningen. Eftersom de allra flesta trodde sig vara relativt fattiga så blev de informerade om att de i själva verket är rikare, jämfört med andra svenskar, än vad de tidigare trott.

Våra resultat från den andra enkäten visar att den informationen påverkade de politiska preferenserna bland de svarande. Jämfört med dem som inte fick någon information om sin faktiska relativa inkomst så minskade de svenskar som fick reda på att de är relativt rikare än vad de tidigare trott sin vilja att omfördela resurser i samhället.

De angav också att de i betydligt högre grad skulle rösta på Moderaterna.

När de som svarade på vår enkät blev informerade om hur inkomstfördelningen faktiskt ser ut och vilken deras plats i den är, rörde sig alltså de politiska preferenserna åt höger, bort ifrån de typiskt svenska åsikterna om en stark stat och omfattande omfördelning.

Det verkar med andra ord som om gemene svensks vänsteråsikter delvis är baserade på felaktig information. Så kanske hade det gått bättre för Moderaterna i valet om de i tillägg till de öppna

hjärtana hade satsat på en informationskampanj om hur inkomstfördelningen för oss svenskar faktiskt ser ut.

Fotnot: I forskning som använder sig av enkätdata i kombination med data från till exempel Skattemyndigheten är det aldrig möjligt att veta vilka svenskar som svarat på enkäten eftersom all data avidentifieras av SCB innan den överlämnas till forskarna.

Johanna Möllerström

Assistant Professor i nationalekonomi vid George Mason University, Washington DC, USA.

Affilierad forskare vid Institutet för Näringslivsforskning (IFN) i Stockholm.